

Danmarks
Naturfredningsforenings
NATURPOLITIK

FREMTIDENS NATUR

DANMARKS NATUR I VÆKST

Danmarks
Naturfredningsforening

PRESSEKONTAKT:

Tlf. 39 17 40 28

Læs mere på
www.dn.dk/naturpolitik

INDHOLD

Forord En vision for Danmarks Natur	3
1. Naturen skal hænge sammen	4
2. Flere store naturområder	6
3. De vilde dyr skal have bedre forhold	8
4. Beskyt og plej den eksisterende natur	10
5. Robust natur mod klimaforandringer	12
6. Flere vådområder og bedre vandløbspleje	14
7. Nationalparker og artsrige kystvande	16
8. Mere, bedre og sammenhængende skov	18
9. Mere natur og økologi i det dyrkede land	20
10. Klare grænser mellem land og by.....	22
11. Beskyt byens grønne områder	24
12. Bedre adgang til naturen	26

EN VISION FOR DANMARKS NATUR

Tilbagegangen i vores natur skal standses. Det er regeringens og EU's mål i 2010. Danmarks Naturfredningsforening er en medspiller i forsøget på at nå målet, men der skal ikke herske tvivl om, at Danmarks Naturfredningsforening ønsker et højere ambitionsniveau. Inden 2030 skal en tredjedel af det danske areal være naturområder.

VISIONEN ER:

- ✓ Mere sammenhængende natur.
- ✓ Flere naturområder og områder, hvor naturen har førsteret: Nationalparker, NATURA 2000 og større fredninger.
- ✓ Bedre forhold for Danmarks vilde dyr.
- ✓ Smart klimatilpasning, der giver klimarobust natur.
- ✓ Søer, moser og vandløb med naturlig dynamik og hydrologi.
- ✓ Levende hav med bedre beskyttelse af de undersøiske naturelementer.
- ✓ Mere skov med større andel af urørt skov og dødt ved.
- ✓ Mere natur og økologisk jordbrug i det dyrkede land.
- ✓ Smukkere landskaber med klare grænser mellem land og by.
- ✓ Mere natur i byen og bedre beskyttelse af byernes grønne områder.
- ✓ Bedre adgang til naturen.

Visionen skal virkeliggøres af et handlekraftigt Folketing og kompetente og målrettede kommuner.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker klare mål og tidsfrister, som følges til dørs af en målrettet natur- og miljøovervågning, der løbende kan opmuntre og koordinere de 98 kommuner og de forskellige andre aktørers indsats.

I 2004 udgav Danmarks Naturfredningsforening bogen 'Fremtidens natur i Danmark'. Bogens formål var at skabe debat om naturens tilstand i Danmark, og så var bogen en opfordring til handling. Danmarks Naturfredningsforening har i dag – fem år efter – gjort status. Og lad det være sagt med det samme: Der er brugt mange ord, har været for lidt debat og næsten ingen handling.

I foråret 2009 fremlagde den danske regering sit udspil til Grøn Vækst. Her præsenterer Danmarks Naturfredningsforening et bud på grøn vækst på naturens præmisser. Udspillet er samlet i to publikationer: Den første 'Fremtidens landbrug i balance med natur og miljø' og denne publikation: 'Fremtidens natur – Danmarks natur i vækst'.

1. NATUREN SKAL HÆNGE SAMMEN

Danmarks natur har mange særpræg og kvaliteter. Takket være fremsynet planlægning er ca. en tredjedel af den næsten 7.500 km lange kyststrækning uberørt. I lavvandede kystområder raster millioner af vandfugle. Inde i landet har mennesker i tusindvis af år udnyttet naturen som landbrugsjord. Dette kulturlandskab bærer præg af menneskets behov for at dyrke jorden.

De få egentligt vilde områder, hvor naturen er næsten upåvirket af vores virke, findes stort set kun langs kysterne. Inde i landet findes den uberørte natur især der, hvor der i tide er blevet fredet, eller hvor det ikke har kunnet betale sig at opdyrke jorden.

NATIONAL NATURPLAN

Danmarks Naturfredningsforening har en national plan for den danske natur. Udfordringerne er:

- Naturen har for lidt plads
- Vandet er forsvundet fra landskabet
- For mange næringsstoffer gør naturen ensformig
- Lysåbne naturtyper gror til
- Naturområderne er for små
- Naturområderne er for opsplittede

Landkortet viser, hvordan naturen kan komme til at hænge bedre sammen, få mere plads og blive af bedre kvalitet. Danmarks Naturfredningsforening har 100 konkrete forslag til, hvordan det kan lade sig gøre i praksis. Planen er blevet til i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforenings mange lokale afdelinger, hvor ildsjæle, som kender naturen i kommunerne, giver naturplanen kvalitet.

De grønne områder på kortet viser, hvor der kan skabes sammenhængende natur i Danmark.

Grundlaget for planen er der, hvor naturen allerede er beskyttet i form af fredninger, § 3-områder, skove og Natura 2000 områder. Hovedhjørnestenene er forslag til 14 nationalparker, som forbindes af et landsdækkende net, som især består af arealerne langs de tusindvis af kilometer vandløb.

Naturen, inklusive den mere eller mindre plantageagtige skov, fylder i dag ca. 20 procent af Danmarks areal. Målet er, at arealet i løbet af de næste 20 år skal vokse til 33 procent.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Mange af de søer og lavvandede fjorde, der er indvundet til landbrugsland, skal gives tilbage til naturen.
- Store arealer langs vandløbene, som er drænet og opdyrket, skal igen blive enge, som kun i løbet af sommermånederne er tørre nok til at sætte køer på græs eller til at udnytte græsset i en fremtidig biogasproduktion.
- De meget sandede jorder skal igen få lov at udvikle sig til heder og overdrev.
- Landbruget lægges om til økologisk drift for at mindske presset fra kvælstof, fosfor og sprøjtemidler.
- Der skal vild natur ind i nationalparkerne.
- En større del af skovene skal udlægges som urørt skov.
- Miljøministeriet skal udarbejde en national naturplan.
- Fødevareministeriet skal udnytte alle de muligheder, der ligger i især landdistriktsprogrammet. I disse år hjemtager Danmark ikke alle de midler, der er sat af til natur, miljø og økologi i den fælles-europæiske landbrugspolitik.
- Kommunerne skal i forbindelse med kommuneplanerne tage initiativ til lokal naturplanlægning. Danmarks Naturfredningsforenings afdelinger har i mere end 40 af landets kommuner allerede bidraget til dette arbejde med grundige analyser og planer for Fremtidens natur i kommunen.

2. FLERE STORE NATUROMRÅDER

Mere end 60 procent af Danmarks areal er landbrug. Naturen ligger som små og isolerede områder i dette landskab af dyrket landbrugsjord. Der er meget få større beskyttede naturområder, og manglen på forbindelse mellem områderne begrænser dyrs og planter mulighed for at sprede sig. Fælles for naturområderne er desuden, at de ofte gennemskæres af veje og anden infrastruktur. De større beskyttede naturområder fordeler sig på:

NATURA 2000 OMRÅDER

Er udpegede i henhold til EU's habitat- og/eller fuglebeskyttelsesdirektiver og omfatter lidt over 8 procent af Danmarks landareal.

FREDNINGER

Omfatter cirka 5 procent af landarealet – både små og store områder.

RESERVATER

Udpeges primært af hensyn til fugle og havpattedyr. Reservaterne på land omfatter knap 33.000 hektar.

NATIONALPARKER

Der er udpeget 5 nationalparker. Nationalparkerne kan især styrke og sammenkæde naturlokaliteter, hvor der i forvejen er høje naturværdier.

ØKOLOGISKE FORBINDELSER

Kommunerne skal udpege såkaldte "økologiske forbindelser" som en del af deres kommuneplaner. De økologiske forbindelser skal sikre, at dyr og planter kan sprede sig fra et naturområde til et andet.

Der er geografisk sammenfald mellem mange af de forskellige typer af områder, og for hver type findes forskellige bestemmelser i lovgivningen. Fredninger og Natura 2000 områderne nyder den stærkeste konkrete beskyttelse, mens nationalparker og økologiske forbindelser kun beskyttes gennem tilskudsordninger og afvejninger fra sag til sag.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Flere store naturområder. Danmark skal blandt andet have 14 nationalparker.
- Genskab sammenhæng mellem naturområder ud fra en national masterplan gennem fredning, opkøb og målrettede tilskudsordninger.
- Folketinget skal indarbejde bestemmelser om stop for fragmentering af naturområder i plan- og naturbeskyttelsesloven.
- Et højt ambitionsniveau i den kommunale udpegning af "økologiske forbindelser" i de ny kommuneplaner.
- Kommunerne skal anvende fredning som instrument til målrettet natur- og landskabsbeskyttelse med udgangspunkt i Miljøministeriets "Handlingsplan for fredninger". Fredning kan sikre såvel ny natur som økologiske forbindelser.

3. DE VILDE DYR SKAL HAVE BEDRE FORHOLD

Dyrene har det svært i Danmark, og mange dyrearter er inde i en negativ udvikling. Regeringen har med "Handlingsplan for biologisk mangfoldighed 2004–2009" opstillet mål for en dansk indsats. Målet er ikke nået, hvis man vurderer ud fra antallet af truede eller sårbare arter. Hare og agerhøne er eksempler på dyrearter, som er i voldsom tilbagegang.

Den såkaldte "Rødliste" omfatter dyrearter, som er truede eller sårbare. Af listen fremgår, at næsten 25 procent af det samlede antal vurderede plante- og dyrearter er "kritisk truede", "moderat truede" eller "sårbare". For fuglene gælder, at omkring 32 procent af arterne er rødlistede. 13 fuglearter er forsvundet fra Danmarks natur i nyere tid.

Vildtudbyttestatistikken er et andet redskab til at tegne et billede af mange arters tilstand og udvikling.

Mange dyr har det svært i Danmark. Det skyldes især to overordnede forhold:

1. Ringe forekomst af egnede levesteder
2. Isolation af levestederne

KONVENTIONER OG DIREKTIVER GØR DET IKKE ALENE

Biodiversitetskonventionen fastslår, at den negative udvikling i biodiversiteten i 2010 skal være vendt til en positiv udvikling. Der har imidlertid ikke været politisk vilje til at udmønte dette mål i Danmark.

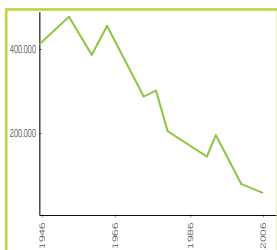
EU's naturbeskyttelsesdirektiver fastsætter mål for opnåelse af en gunstig bevaringsstatus for de omfattede arter. Der skal også etableres et sammenhængende "net" af naturbeskyttelsesområder – netop for at modvirke og begrænse konsekvenserne af det opsplittede landskab med isolerede naturområder.

MÅLENE ER DERFOR:

- Bedre levesteder i skovene for de vilde dyr.
- Færre barrierer mellem de vilde dyrs levesteder.
- Landbrug, skovbrug og infrastruktur skal integreres i landskab og natur – ikke omvendt.
- Der skal være plads til dyrene. Skiftende regeringer har valgt at udrydde for eksempel genindvandrende vildsvin, med henvisning til økonomiske hensyn. Fremover skal de potentielle konflikter udryddes, frem for dyrearterne.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Folketinget skal sikre, at de politiske intentioner og incitamenterne for lodsejer peger i samme retning.
- De økonomiske rammer for naturforvaltning skal forøges i en grad, der modsvarer behovet. De statslige naturforvaltningsmidler skal derfor forøges markant.
- Folketinget skal sikre, at der udarbejdes forvaltningsplaner for arter, der figurerer på den nationale rødliste.
- Miljøministeriet og de respektive kommuner skal i samarbejde med relevante interesseorganisationer udmønte forvaltningsplanerne.
- Kommunerne skal vægte udpegningen af store "økologiske forbindelser" højt og koordinere med de omgivende kommuner, således at forbindelserne reelt sikrer sammenhæng på tværs af kommunerne.
- I de "økologiske forbindelser" skal kommunerne nedbringe fragmenteringen fra eksisterende infrastruktur. Etablering af faunapassager ved eksisterende veje bør indgå som en del af kommuneplanen.

Jagtudbytte af harer.
Kilde: Danmarks Miljøundersøgelser

4. BESKYT OG PLEJ DEN EKSISTERENDE NATUR

Danmark er bundskraberer i EU, når talen falder på biologisk mangfoldighed eller rigdommen af plante- og dyrearter. En international rapport placerer Danmark på en europaliste som nummer 26. Vores tre broderlande, Sverige, Norge og Finland, er i den absolutte elite på dette punkt.

Senest ved udgangen af 2010 skal Danmark ligesom resten af EU have standset tilbagegangen i biologisk mangfoldighed. Det nås ikke. Tværtimod er der tegn på, at vi risikerer at miste op til hver tredje dyreart og hver anden planteart. Et sådant tab af værdier i vores fælles naturarv er uopretteligt. Vi bør kunne aflevere naturen rigere, end vi modtager den.

RIGDOMMEN FORSVINDER

Det mister vi: En fersk eng med ubrudt drift som høeng og eftergræsning er så sjælden, at de færreste nogensinde får set en. Fersk eng kan rumme op til 80 plantearter inden for en kvadratmeter og op imod 200 forskellige plantearter i det hele. Det er næsten en femtedel af det antal vilde plantearter, vi har i dag. Moser samt ferske og salte enge er kun så artsrige, hvis man forhindrer en tilgroning. Noget tilsvarende gælder for overdrev og heder. Fine steder for mangfoldighed og oplevelse finder vi også i kulturspor som gravhøje. Ideelt set er deres græstørv reminiscenser af fortidens udstrakte overdrev. Danmarks Naturfredningsforening kæmper for håndhævelse af 100 meter fortidsmindebeskyttelseslinje alle steder.

Overdrev er reduceret fra en ukendt høj procentdel af Danmarks areal til i dag at udgøre under 2,5 procent. Langt størstedelen er ved at gro helt til. Under 25 procent af overdrevene indgår i de udpegede habitatområder.

Overdrev er levested for omkring hver tredje danske planteart og knap hver femte organisme på den nationale rødliste.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Senest 2010 skal alle § 3-områder være sikret varig overlevelse gennem plejepligt, kombineret med friholdelse for ejendomsbeskatning. Gammel ellesump eller lavbevokset gammelt pilekrat kan, efter konkret vurdering, fastholdes som § 3, men sikres og efterlades til fri succession og hydrologi.
- Lev op til 2010-målet for biodiversitet.
- Muligheden for gødskning, sprøjtning og omlægning af f.eks. enge skal fjernes ved kommende revision af naturbeskyttelsesloven.
- Følg op på strafspørgsmålet, når landbrugsstøtten og den afledte krydsoverensstemmelse løber ud i 2012.
- Kommunerne skal udarbejde plejeplaner for alle fredede områder og iværksætte naturpleje.

5. ROBUST NATUR MOD KLIMAFORANDRINGER

God planlægning er det vigtigste redskab, når Danmark skal tilpasse sig klimaændringerne. Det kræver en national handlingsplan på flere områder, og den samlede indsats vil omfatte miljøøkonomiske afvejninger allerede fra i år:

- En plan for et landsdækkende naturnetværk.
- Fredninger skal i 2010 indgå som et nyt redskab i klimatilpasningen.
- Ekstensivering af landbrugsjord, der skal være udmøntet i 2015.
- De næste kommuneplaner skal være klimatilpassede.
- Der skal ske en øget naturovervågning med start fra 2010.
- Der skal indføres obligatorisk plejepligt for alle naturområder.

Danmark vil opleve stigende havniveau og flere ekstreme hændelser som tørke, oversvømmelser og orkaner. Men selvom naturen er under pres, kan naturen også være løsningen på en del af de problemer, som klimaforandringerne medfører.

For eksempel kan skov og beplantning forbedre mikroklimaet under tørkeperioder samtidig med, at beplantning binder CO₂. Ved at ekstensivere 200.000 hektar landbrugsjord spares op til seks millioner ton CO₂ pr. år. Det er afgørende at vide, hvor den eksisterende natur kan bevares, hvor naturen kan få ny plads, og hvor hensynet til væsentlige samfundsøkonomiske interesser betyder, at naturen ikke kan bevares, som den ser ud i dag. En sammenhængende natur er en robust natur, og en robust natur er det bedste værn mod klimaændringer. Derfor er det væsentligt, at der skabes mere og bedre sammenhængende natur. Mindst en tredjedel af Danmarks areal skal være naturområder inden 2030. Naturen skal have meget mere plads, så sårbare arter og naturtyper har større chance for at klare sig, når vandet stiger.

KLIMAUDFORDRINGER I BYERNE

Byerne skal også rustes til det ændrede klima. Her skal langsigtet og målrettet planlægning sørge for, at natur og grønne områder kan fungere som regnvandsbassiner, aflaste kloaksystemerne og bidrage til at holde temperaturen nede. Minimum 30 procent af nyt boligbyggeri og 80 procent af nyt industribyggeri i byerne skal have grønne tage. Dette vil give mere natur, spare på energien og reducere behovet for kloakudbygninger.

Folketinget skal sikre, at der nedsættes en ny strandbeskyttelseskommision, der skal have til opgave at fastsætte en ny, dynamisk strandbeskyttelseslinje og sikre den frie færdsel langs kysten.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Folketinget skal udlægge naturarealer som bufferzoner langs kysten, svarende til de arealer, der mistes som følge af havstigningerne, dels som kompensation for tab af naturarealer og dels som beskyttelseszoner.
- Folketinget skal sørge for, at landbrugsdriften ophører eller ekstensiveres på de problematiske konventionelt dyrkede arealer for at sikre grundvand og vandmiljø mod de øgede problemer med næringsstoffer og pesticider.
- Folketinget skal sikre, at digebygning og kystsikring ikke spreder sig ukontrolleret som følge af havstigningerne, men følger en plan, der også tager hensyn til naturen.
- Der skal rejses mere skov i Danmark med henblik på at skabe bedre lokalklimatiske forhold samt at binde CO₂.
- Der skal laves en landsdækkende plan for, hvor i det åbne land, der kan udlægges områder til vandbufferzoner, hvor de kommende store mængder vand kan få plads.

6. FLERE VÅDOMRÅDER OG BEDRE VANDLØBSPLEJE

Vandløbene, de vandløbsnære arealer og lavbundsjordene er oplagte steder at skabe mere af den våde natur, som Danmark er blevet så fattig på. Naturlige vandløb og vandløbsomgivelser skal indgå som en central del af løsningen på de tab af kvælstof og fosfor, som det intensive landbrug - også på højbundsgrunden - er årsag til. Det er også væsentligt at få flere både små og store søer tilbage i landskabet. De er vigtige trædesten og korridorer for udbredelse af dyre- og planteliv, og de giver ikke bare vandmiljø, men får naboskab af våde naturtyper. Søer af alle størrelser er en vigtig del af det sammenhængende grønne netværk i Danmark og er en klimatilpasning på naturens vilkår.

Danmark har 25.000 km målsatte vandløb og omkring 40.000 km ikke-særligt målsatte vandløb. Mange af vandløbene har i dag den gode vandkvalitet, der er en af forudsætningerne for god økologisk kvalitet i vandløbene. Men et godt vandløb skal også have tilstrækkelig vandføring og variation i den fysiske tilstand såsom stryg og høllet, grus og sten, plantevækst og slyngninger.

VANDLØBETS SVÆRE LIV

For lav vandstand virker som spærringer for vandløbets dyr. Det samme gør dambrug og vejunderføringer. Selv i mange vandløb med mål-opfyldelse kan mængden af arter øges betragteligt ved at forbedre de fysiske forhold. Vandløb, der har været udsat for omfattende regulering og hårdhændet vedligeholdelse, kan gennem konsekvent skånsom grødeskæring og plads til naturlig dynamik på få år genskabe stor variation og alsidigt dyre- og planteliv.

Hverken miljømæssigt eller samfundsøkonomisk kan det forsvares at opretholde intensiv vandløbsvedligeholdelse, som er landbrugets hårde og forarmende behandling af et vandløb, eller intensiv drift af de vandløbsnære lavbundsarealer. Dræning af lavbundsarealer og mål-opfyldelse i de tilhørende vandløb kan ikke tilgodeses samtidigt.

Oversvømmede enge fjerner nitrat billigt og holder fosfor og okker tilbage. Miljøvenlig grødeskæring giver alsidig plantevækst, øger ørredbestanden 4-5 gange, og smådyrene får meget bedre levevilkår. Det giver også alsidig plantevækst, og stryg, sten og planter øger vandløbets selvrensning. Der er mange penge at spare ved minimal vedligeholdelse. Endelig giver det masser af våd natur, der som grønne korridorer skaber sammenhæng i en fremtidig grøn struktur i landskabet.

SØER

Mange små og store søer er inddraget til landbrug, men Danmark har dog stadig mange søer, hvoraf ca. 120.000 er større end 100 kvm, men langt hovedparten er damme og småsøer, og kun 2.762 søer er større end 1 hektar. De har fra naturens side en stor artsrigdom og variation, fordi der er mange forskellige søtyper med hver deres tilpasninger i dyre- og planteliv. Der er sure, neutrale og basiske søer, dybe og lavvandede søer, store og små, næringsrige og næringsfattige, klarvandede og brunvandede, ferske og brakke, søer med lang opholdstid og kort opholdstid for vandet. Og så er der mange kunstige søer, opstemmede ved vandløbene til eksempelvis vandkraft og mølledrift.

Langt hovedparten af de danske søer er fosforbelastede - til dels fra spildevand, men overvejende fra landbruget.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker den fulde bredde i variation og artsrigdom genoprettet i de danske søer. Det betyder, at referencetilstanden i de kommende vandplaner skal fastsættes præcist og individuelt for den enkelte sø under anvendelse af de bedste historiske eller nutidige data.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Folketinget skal sikre en konsekvent miljøvenlig vandløbsvedligeholdelse - der herefter gerne må hedde vandløbspleje - som arbejder med vandløbets naturlige dynamik og ikke imod den. Det vil betyde ophør af vedligeholdelse mange steder.
- De vandløbsnære arealer skal gives tilbage til vandløbet, så dets naturlige dynamik kan udfolde sig.
- Samtlige vandløb i vandplanerne skal have en sagligt begrundet reference og målsætning. Kun sådan kan variationen i vandløbets kvaliteter realiseres.
- Folketinget skal i de kommende vandplaner sikre, at referencetilstanden skal fastsættes præcist og individuelt for den enkelte sø ud fra den bedste viden.
- Danmark skal have mange af de nedlagte søer og vandhuller tilbage i landskabet gennem naturgenopretning under hensyntagen til eksisterende beskyttet natur.

7. NATIONALPARKER OG ARTSRIGE KYSTVANDE

Stenrevene omkring Danmarks kyster skal genoprettes af hensyn til variation, artsrigdom og robusthed for at opnå modstandskraft mod ulykker og klimaændringer. Samtidig skal de danske kystvande beskyttes mod skræbende redskaber som trawl og muslingeskrab, der skaber en stærkt forstyrret tilstand for havbundens dyre- og planteliv. Der skal udlægges store marine nationalparker.

De danske farvande er lavvandede – et "druknet" landskab, der strækker sig fra den brakvandede Østersø over Bælthavet og videre med stigende salt-indhold over Kattegat, Skagerrak og ud i Nordsøens næsten oceanisk salte vand.

Havområderne er samtidig fra naturens hånd næringsrige som følge af det store oplandsareal og den lave dybde. Det gør dem produktive og rige på dyreliv, og derfor er Nordvesteuropas vandfugle i høj grad afhængige af de danske farvande og kystlandskaber som spisekamre, raste-, yngle- og overvintringsteder.

Men det danske havmiljø er blevet hårdt plaget af næringsstoffer og lider derfor under iltsvind, og lyset har svært ved at trænge ned til bunden og livet der. Landbrugets tab af fosfor og kvælstof er hovedkilden.

For at opnå en god økologisk tilstand i det kystvand, der strækker sig en sømil ud fra kysten, anslås det, at belastningen af kvælstof og fosfor fra land skal halveres.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- De kommende vandplaner skal have som mål at halvere belastningen af kystvandet med kvælstof og fosfor i forhold til målet i Vandmiljøplan II.
- Folketinget skal udpege marine nationalparker, blandt andet i det nordlige Kattegat, og følge Wilhelm-udvalgets anbefalinger om generel beskyttelse og naturgenopretning af stenrev og udlægning af store marine beskyttelsesområder.
- Et stop for muslingeskrabning og trawlfiskeri i danske kystvande. Det kan erstattes med linedyrkning af muslinger og skånsomt fiskeri med passive redskaber.

8. MERE, BEDRE OG SAMMENHÆNGENDE SKOV

Der skal værnes om eksisterende naturværdier i skovene ved hjælp af god forvaltning. Skovnaturen skal genoprettes, og så skal der sættes fart i arbejdet med at skabe ny sammenhængende skovnatur med hjemmehørende træarter. Nogle vigtige skridt på vejen er at indgå aftaler om bl.a. urørt skov, reetablering af skovmoser, sumpskove og skovenge samt sikre eksistensen af dødt ved for at sikre og fremme biodiversiteten.

Derudover har skovene i dag mange andre vigtige roller, bl.a. for friluftslivet, drikkevandet og klimaet. Danmarks skove skal generelt drives helt uden brug af sprøjtemidler og gødning, der selv i små mængder kan forvolde alvorlig skade på plante- og dyrelivet.

De høje naturværdier knytter sig til skove med lang og ubrudt skovdækning og en vis grad af urørthed. Dem er der ikke mange tilbage af, da omkring to tredjedele af de 12 procent skov, der i dag dækker Danmark, er relativt ung. Det resterende tredjedel af oprindelig skov er hårdt ramt af intensivt skovbrug.

Problemerne for de eksisterende skove er, at de hjemmehørende træarter dækker mindre end halvdelen af skovarealet. Det har stor betydning for naturen, fordi hjemmehørende arter i langt højere grad end indførte arter har en omfattende flora og fauna knyttet til sig. Skovene mangler desuden vand, gamle træer og dødt ved.

Skovmoser er systematisk blevet drænet, og vandløb er blevet rettet ud i næsten lige så stort omfang som i det åbne land. Det er vigtigt, at dræning ophører eller begrænses til det minimum, som kan være påkrævet visse steder af historiske grunde. Desuden skal der sættes på danske arter i skovene, og områder med indførte træarter, der er fattige på tilhørende natur, skal med tiden afløses af oprindelige, danske arter.

De offentlige skove skal være tilgængelige, og adgangsforholdene til de private skove skal forbedres, så man foruden på veje og stier kan færdes og opholde sig i umiddelbar nærhed af veje og stier.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Mindst 10 procent af det danske skovareal skal udlægges til urørt skov, hvor det er hovedformålet at sikre skovenes naturværdier. I alle øvrige skove skal skovbrug og naturhensyn gå hånd i hånd, så skovene på trods af forstlig drift rummer store natur- og landskabsværdier.
- Der skal skabes mere skov i Danmark, så arealet med skov kommer op på minimum 20 procent af landets areal i løbet af det 21. århundrede. Skovrejsning bør ske på en måde, så de nye skove fremmer bynære rekreative interesser, kæder skove og andre naturarealer sammen samt på sigt kan opnå høj biodiversitet.
- Folketinget skal sikre maksimal implementering af habitatdirektivet ved at ændre indeks for skovtilstand i Natura 2000-skovhabitaterne til at omfatte krav om dødt ved og gamle træer for, at skoven kan bedømmes som værende i gunstig bevaringsstatus.
- Folketinget skal vedtage en strategi med mål og tidsfrister for at beskytte al dødt ved i skovene samt med bindende delmål og tidsfrister øge andelen af dødt ved i alle skove. Derudover sikre højere mål for skove, som på kortere sigt kan udgøre levesteder for truede arter knyttet til gamle træer og dødt ved.

9. MERE NATUR OG ØKOLOGI I DET DYRKEDE LAND

Det moderne, effektive landbrug levner hverken føde eller spredningsmuligheder til størstedelen af de arter, som findes på de dyrkede marker og i de mange små biotoper, der er spredt rundt om i landbrugslandet.

Det ses tydeligt på bestanden af sanglærke og agerhøne, to karakteristiske arter, i det åbne land. Begge arter er i kraftig tilbagegang. I enkelte egne er agerhønen ved at forsvinde helt. Andre arter, som rådyr, har dog haft gavn af landbrugets udvikling, da de mange marker med vintersæd og flere læhegn har betydet en langt større bestand. Men det er undtagelsen, der bekræfter reglen.

Landbrugets pres på naturen i det åbne land skyldes flere ting, men primært de ensidige sædskifter med en meget stor andel af vinterhvede, større marker, pesticidanvendelse og gødningsbelastningen af små biotoper.

ENSIDIGE SÆDSKIFTER

Landbruget har de seneste 20 år gennemført et markant skifte i de afgrøder, der dyrkes. Vårbyg og betydelige arealer med foder- og sukkerroer er udskiftet med store, tætte marker med vinterhvede.

Dyrkning af vårsæd betød, at mange marker var vigtige biotoper for agerlandets dyr. Roemarkerne var også meget vigtige levesteder for især fugle, der fandt føde i den sorte jord, mens roerækkerne gav fuglene langt bedre mulighed for at bevæge sig rundt i marken og finde føde uden at blive set af rovfugle og ræve.

Vinterhvede er derimod rene ørkener for størstedelen af dyrene i agerlandet. Dyrkning af vintersæd betyder også andre ukrudtsarter, der er væsentligt dårligere fødekilder for insekter og fugle end vårsæds-ukrudtet.

STØRRE MARKER

Hver dag bliver i gennemsnit otte landbrug nedlagt. Stordriften betyder, at mange marker bliver lagt sammen for at give en rationel drift med store maskiner. Mange markskel, der har fungeret som værdifulde biotoper, er forsvundet. De store marker betyder også, at fødeudbuddet for dyrene er meget ensartet. Der er ikke mulighed for at skifte fødekilde, når marken begynder at modne, hvilket betyder, at insekterne forsvinder. Den moderne markdrift medfører langt færre vilde dyr i agerlandet.

PESTICIDANVENDELSE

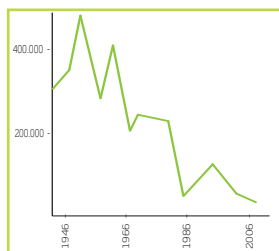
Tidligere var det ikke ualmindeligt, at det var den direkte anvendelse af pesticider, der slog dyr ihjel. Det er nu fortid. De meget giftige midler er afløst af langt mindre giftige midler. Men de moderne sprøjtemetoder og den systematiske anvendelse af kemisk ukrudtsbekæmpelse betyder, at der i dag er meget lidt ukrudt tilbage i de danske marker. Mindre ukrudt giver færre insekter og dermed mindre føde til fugleunger.

GØDNINGSBELASTNING AF SMÅ BIOTOPER

Når landmanden i dag spreder gødning på sin mark, rammer en del af gødningen læhegn, markskel og andre små biotoper. Denne gødningsbelastning betyder, at ukrudtsarter som kvikgræs, burre snorre og vild kørvel dominerer, mens den blomstrende og alsidige flora svinder ind. Dette betyder igen langt færre insekter og mindre føde til vilde dyr.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Dansk landbrug skal omlægge landbruget til 100 procent økologisk drift i løbet af 30 år. Videnskabelige studier har påvist, at der i gennemsnit er 30 procent mere biodiversitet på økologisk dyrkede arealer sammenlignet med konventionelle.
- Folketinget skal vedtage, at der skal udlægges mindst 10 meter brede, udyrkede zoner langs søer og vandløb. Dette skal ske for at mindske påvirkningen af vandmiljøet med næringsstoffer og pesticider. På konventionelt dyrkede arealer skal der endvidere udlægges 10 meter brede dyrkningsfri zoner langs naturarealer, økologiske marker og private haver. Dette skal ske for at sikre mod vinddrift af pesticider.
- Der udlægges seks meter brede sprøjte- og gødningsfri zoner langs veje og beskyttede sten- og jorddiger.
- Det er nødvendigt, at en væsentlig del af landbrugsjorden gives tilbage til naturen for at sikre mangfoldigheden. Derfor skal ca. 200.000 hektar lavbundsjord omkring søer og vandløb tages ud af omdrift og i stedet drives naturnært med græsning og høslæt. Derudover skal et mindst lige så stort areal omlægges til natur på de højere beliggende arealer, f.eks. ved naturgenopretning af overdrev og et øget skovareal.

Bestand af agerhøns.
Kilde: DOF

10. KLARE GRÆNSER MELLEM LAND OG BY

Danmarks Naturfredningsforening ønsker åbne og sammenhængende landskaber, fri for byggeri, tekniske anlæg og støj.

Landskabets skønhed spiller en væsentlig rolle for menneskers glæde og engagement i bevaringen af Danmarks natur. Skønhed afhænger af de øjne, der ser. Og hvad der er smukt kan ikke altid isoleres fra, hvad der er fornuftigt, ligesom opfattelsen af, hvad der er æstetisk kvalitet, ændres over tid og mellem generationer.

BYUDVIKLINGEN LØBER LØBSK

Hvad enten byudvikling og byspredning handler om udvidelse af store byer, landsbyer eller sommerhusområder, har det store konsekvenser for oplevelsen af landskabet. Og byerne vokser. På 50 år er de danske byers areal tredoblet. Ifølge Danmarks Statistik udgør byarealet i 2009 10 procent af Danmarks samlede areal.

For byboerne betyder byvæksten, at de rekreative arealer i byranden, som grønne områder og sportspladser, inddrages til bebyggelse. Og for den bynære natur betyder det, at de mindre naturområder og bynære skove omsluttes af bebyggelse og ikke længere kan fungere som spredningskorridorer for dyr og planter.

DET ÅBNE LAND FORSVINDER OG ØDELÆGGES

Det åbne land er under hårdt pres fra både planlagt og uplanlagt byggeri til boliger, erhverv og landbrugsformål. Byen vokser ud i landskabet, og erhvervsområder spreder sig langs de større veje mellem byerne. Varer skal transporteres længere, og arbejdspladsen kan ikke nås med bus og tog. CO₂-udslippet fra transport er mere end dobbelt så stort fra husholdninger i spredt bebyggelse sammenlignet med husholdninger i tæt bebyggede områder.

Sammen med udbygningen af infrastrukturen er naturen blevet mere og mere opsplittet. Det øger presset på naturen, fordi planter og dyr isoleres, hvilket gør bestandene mere sårbare. Og det kan efterhånden være svært at finde naturområder, der ikke er plaget af trafikstøj. Ueberørthed og stilhed bliver en endnu større mangelvare.

Vindmøller virker som en målepind i landskabet og har en markant landskabelig påvirkning. Møller, der er placeret ud fra fornuftige hensyn til naturen, har i forhold til den viden, vi har i dag, kun yderst begrænsede negative effekter for dyre- og plantelivet. Vigtige naturområder og uforstyrrede landskaber skal friholdes for vindmøller, men det er ikke naturen eller landskabet, som forhindrer opstilling af flere vindmøller. Det gør til gengæld den spredte bebyggelse. Ifølge vindmøllecirkulæret skal der være en afstand på fire gange møllens højde til nærmeste nabo. Det findes kun få steder i landet.

Store dele af landbruget hører naturligt til i det åbne land. Høje siloer og markante staldbygninger ses flere og flere steder i landskabet. Men det er i dag næsten umuligt at regulere placeringen af landbrugsbyggeriet i landskabet. Der placeres også et stigende antal meget store ridehaller i vores landskaber. Danmarks Naturfredningsforening skønner, at der alene i 2009 er 40 nye ridehaller på over 1500 kvm på vej i det danske landskab.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Fasthold politikken om en klar grænse mellem by og land i den nationale planlægning.
- Stram kravene til kommuneplanlægningen med forbud mod byggeri i natur- og landskabsområderne.
- Krav om planlægning for lokalisering af større landbrugsbyggeri i det åbne land i planloven.
- Stram landzonebestemmelserne for terrænregulering.

11. BESKYT BYENS GRØNNE OMRÅDER

85 procent af Danmarks befolkning bor i byerne, der dækker 10 procent af landets areal. Byens åndehuller er de få grønne områder, som kan være parker, legepladser og sportsanlæg samt strande og bynære skove.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker at værne om byens åndehuller. Det skal ske gennem fredninger af parker, søer og kystnære områder. Samtidig skal vi bevare træerne og beplantningen i byen, for de er vigtige for at sikre biodiversiteten og de æstetiske og kulturelle værdier. Samtidig bidrager træerne til at sikre en bedre luftkvalitet og reducerer CO₂-udledningen.

Den nære natur er måske ikke så artsrig. Alligevel giver den nære natur daglig glæde og plads til store oplevelser. Flere undersøgelser viser, at den nære natur er vigtig for vores sundhed. Børn, der leger på naturlegepladser, har en bedre motorik og er mindre syge. Tilsvarende positive effekter ser vi hos voksne. Selv små naturområder eller blot et stort træ nedsætter vores stressniveau og gør os hurtigere raske.

De grønne områder kommer også til gavn i forbindelse med klimaforandringer. For eksempel er de oplagte at anvende, når skybrud øger presset på kloakkerne. Parker og sportspladser kan bruges som midlertidige regnvandsbassiner, der kan forsinke vandets vej til kloakkerne. Det vil blandt andet være oplagt at anlægge vådområder langs veje eller i boligområdernes gårdmiljøer, erhvervsområder eller som rekreative elementer i parkerne.

BYENS TRÆER SKAL BESKYTTES

Danmarks Naturfredningsforening mener, at vi i særlig grad bør beskytte de mange gamle, store eller særlige træer. Disse træer bliver ofte fældet for at forenkle byggeprocesser og parkeringsforhold eller for at få sollys.

Store og gamle træer har store biologiske værdier. Mange sjældne arter findes kun og kan kun bibeholdes i gamle træmiljøer. En indsats for at bevare disse træer er derfor en langsigtet satsning på biodiversitet i overensstemmelse med biodiversitetskonventionen.

Mange træer har desuden store æstetiske eller kulturelle værdier. Træer kan opleves som særlige og værdifulde på grund af deres størrelse, historie, udseende eller beliggenhed. Klatretræer, suttetræer og troldetræer er eksempler på værdier, som vi tillægger visse træer.

BYENS GRØNNE TAGE

For at afhjælpe klimaforandringer, ønsker Danmarks Naturfredningsforening at sætte fokus på grønne tage. De er almindelige i for eksempel Malmø og Berlin. Tagene er gode for naturen og samtidig smukke og praktiske.

Grønne tage kan optage op til halvdelen af det vand, der falder på taget og dermed aflaste kloakken. Samtidig holder vegetationen på vandet, så kloakken ikke belastes med store mængder vand på meget kort tid. Når nedbøren ledes ned i kloakken i et mere jævnt tempo, nedsættes risikoen for, at kloakken løber over.

De grønne tage isolerer desuden bygningen, der bliver mindre varm om sommeren og mindre kold om vinteren. Det betyder ikke kun, at energiforbruget mindskes, men det medfører også en reduktion af CO₂, da en fordampning fra overfladen af huset køler bygningen ned. Dermed behøver man kun i mindre omfang at bruge aircondition.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Kommunerne skal sikre, at byens natur og grønne områder kan fungere som regnvandsbassiner.
- Minimum 30 procent af nyt boligbyggeri og 80 procent af nyt industribyggeri i byerne skal have grønne tage.
- I tilknytning til institutioner og boligområder skal der etableres grønne områder med kvalitet.
- Minimum 20 procent af byens areal skal udlægges til grønne områder.
- Naturbeskyttelsesloven skal anvendes til at beskytte betydningsfulde træer.

12. BEDRE ADGANG TIL NATUREN

Danmarks Naturfredningsforening ønsker et stop for nedlæggelse af veje og stier i det åbne land. Samtidig bør der etableres flere stier og et sammenhængende stinet, som kan binde de vigtigste rekreative områder sammen.

Forbedring af befolkningens adgang til naturen er et af hovedformålene med Danmarks Naturfredningsforenings arbejde, og det har det været, siden foreningen blev stiftet i 1911. I dagens situation, hvor det danske land ejes af stadig færre mennesker, bliver det endnu vigtigere med god lovgivning for at sikre, at befolkningen har adgang til den danske natur.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker større kvalitet i naturoplevelsen. Gennem gode naturoplevelser lærer vi naturen at kende. Og når vi kender naturen, værner vi om dens værdier.

Befolkningen skal have så meget adgang til naturen som muligt. Alle skal kunne nyde og opleve den danske natur. Hvis det giver problemer for dyr og planter, skal vi sikre, at adgangen sker på en måde, så de ikke lider overlast.

Danmark er et af de lande i verden, hvor offentligheden har de bedste betingelser for at færdes i naturen – både når det gælder offentlige steder og privat jord som f.eks. skove. Dog er ca. halvdelen af de danske stier og markveje forsvundet gennem de sidste 50 år.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at mange af de gamle stier og markveje skal genskabes, så folk kan opleve den skønne natur.

Undersøgelser fra Forskningscentret for Skov og Landskab viser, at der i udvalgte områder i Vejle Amt var nedlagt op mod 40 procent af alle markveje og stier i perioden fra 1950 til 1988

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer:

- Kommunerne skal inden for to år registrere alle veje og stier i kommunen.
 - Stiplaner skal indgå i samtlige kommuneplaner.
 - Naturgenopretningsprojekter får offentlig støtte, og skal derfor som udgangspunkt være offentligt tilgængelige.
-

FREMTIDENS NATUR

DANMARKS NATUR I VÆKST

Danmarks Naturfredningsforenings NATURPOLITIK

Læs mere på
www.dn.dk/naturpolitik

Danmarks
Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Tlf. 39 17 40 00
www.dn.dk

